

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Concertationis, Hvivs Secvli Sapientivm Ac Theologorum, super erroribus moderni temporis

Bundere, Jan van den

Venetijs, 1548

De sacramen. ecclesiæ, ti. 10

urn:nbn:de:hbz:466:1-36077

DE SACRAMEN. ECCLE.

debent, ut docet Apost. Roma. 13. Colof. 3. Ephes. 6. 1. Corin. 14. ad tit. 3. Et Petrus. 1. Pet. 2. 3. 5. Malus autem praefectus quemadmodum officium suum non perdit: ita nec debetam sibi subiectionem. Saul namque & David manserunt reges post scelera patrata. Ait enim dominus. Super cathedram Moysi sederunt scribae & pharisaei. Omnia ergo quaecumque dixerint vobis seruare & facite: secundum opera eorum nolite facere. Dicunt. n. et non faciunt. Non. n. refugit dominus iudicium Annae, Cayphae, aut Pilati, quia mali fuerunt. Immo eorum potestatem honorauit, & iudicium pertulit. Paulus non ideo Caesarem appellauit, quia princeps sacerdotum malus erat. Fuerat enim & ipse Caesar paganus et nequissimus. uide infra tit. 11. art. 7. Dicit quoque August. ad Bonifacium, dist. 9. cap. Imperatorem quicumque legibus, &c. Quicumque legibus imperatorum quae pro ueritate feruntur, obtemperare non uult, acquirit grande supplicium. Patet ex his quod errauerunt Begardi circa haec, dicentes perfectos nulli esse subiectos et Vualden, praelatis qui negauerunt praestandam obedientiam, aut principibus, modo essent in peccato mortali: quos imitati sunt Ioannes Vuicleff. & Ioannes Huss, & Lutherus, qui ait eis solum necessitate parendum in his quae sacra scriptura praecipit.

DE SACRAMEN. ECCLESIAE TITVLVS. X. ARTICVLVS I.

RHET. **S**I sacramenta uocamus ritus qui habent mandatum Dei, & quibus addita est promissio gratiae: facile est iudicare quae sunt propria sacramenta, Verè etenim sunt sacramenta, ba-

ptissimus, coena domini, & absolutio, quæ est sacramentum pniæ. Nam hi ritus habent mandatum Dei, & promissionem gratiæ, quæ est ppria noui testamenti. Si uerò illa dicuntur sacramenta, quæ habent mandatum Dei, poterunt officia & magistratus etiam uocari sacramenta. Si aut illa sunt sacramenta quæ habent mandatum Dei & pmissiones, possent & his annumerari eleemosynæ, & afflictiones & orationes uerè essent sacra, habent enim mandatum Dei & promissiones.

In re maxime seria, & quæ præcipua est in religione THEO. nostra christiana non congruebat tam uariè, tam ambigüe loqui, sed cum unius rei una sit definitio explicàs esse rei, eam oportuit dedisse, ex qua constaret quæ sunt sacramenta, & quæ non. Magistratus & orationes & eleemosynæ, an sint sacramenta in ambiguo ponis. Sed & uerbum Dei à numero sacramentorum non secludis, qd' mandatum habet Dei: *Ite docete omnes gentes: & promissio Matth. 28 nem: Beati qui audiunt uerbum Dei. Quis uerò ex pri- Lucæ. 11* scis patribus hæc posuerit sacramenta in ecclesia præter te hactenus non cõperi. Attendentes igitur quod canon ait, ca. Ad abolendam. de hæreti. Quicumq; de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuunt, quam sacrosancta Romana ecclesia prædicat & obseruat uinculo perpetui anathematis innodamus. Nos cū ueritate quæ neminem palpat, quæ se palàm facere non ueretur, quæ tandem uincit cum ecclesia catho. cum Magistro in. 4. dist. 1. dicimus: Sacramentum est inuisibilis gratiæ, uisibilis forma (hoc est sensibilis figura) ut ipsius imaginem (hoc est similitudinem) gerat: & causa existit, sci-

DE SACRAMEN. ECCLE.

licet instrumentalis. Sacramenta enim nouæ legis sacramenta dicuntur quasi sacramenta, quia sanctitatem quæ per similitudines rerum sensibilibus figurant, efficiunt. Veteris uero legis sacramenta signabant quidem, sed non conferebant gratiam: quæ imobrem eadem elementa appellat ea Apostolus.

Gala. 4.

Principalis actor & causa gratiæ est Deus, sacramenta uero instrumenta sunt, figuratiua & causatiua gratiæ. Efficiunt namque instrumentaliter quod figurant, ut, si licet intus agatur in anima, quod foris cernitur in sensu.

apls.

u. fir.

Quod est uidere in singulis inter septem sacramenta (quem numerum recitat concilium Constantiense. sessione. 15.) Nam in baptismo corpus abluitur & per gratiam datam animæ sordes purgatur. In confirmatione, regum more miles Christi inungitur, ut assequatur gratiam, qua nec mortis formidine à fidei confessione recedat, quam gratiam per impositionem manuum contulerunt Samaritanis Petrus & Ioannes.

eu. d. iij.

Actu. 8.

edo

uit. absol.

atrimoniu

In Eucharistia est manducatio corporis Christi, & eo cibo anima spiritualiter confortatur in uia Dei ambulatura.

In ordinis sacramento datur per consecrationem spiritualis potestas, ut sanctificatus digne consecret & ministret.

In poenitentia uero à culpa absoluitur peccator, et gratia restituitur. In matrimonio datur gratia, ut sit coniugatorum indissolubile uinculum, sciatque uterque coniugum suum possidere in sanctificatione & honore, & non in passionis desiderio, sicut gentes quæ ignorant Deum, sed in dilectione desiderij, sicut gentes quæ ignorant Deum, sed in dilectione desiderij.

Ephes. 5.

ph. v. iij.

lectione, ut docet Apostolus. Viri diligite uxores uestras sicut Christus dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret. In extrema quoque unctione linitur animus per gratiam, ut non cedat homo infirmus temptationibus quæ occurrunt morituris, tum ex demonum insidijs, tum

ex pusillanimitate quæ accidit ex prioris uitæ lapsu per
quinque sensus hominis. Ex his perspicuum redditur sa-
cramenta quam causent gratiam, efficientes instrumenta-
liter quod sensibilibus figurant. Sunt enim gratiæ diuinæ
figura causaq; instrumentalis.

Articulus. 2.

Cōfirmationem, ritum à patribus acceptum R H E T.
non ad salutem necessarium dicimus: ideoque ei
sacramenti nomen negamus.

Fuit is error Græcorum, Ruthenorum, Vualden. & THEO.
Ioannis Vuicleff. superaddentis eam ex motione diabo-
li introductam, & quod reseruetur episcopis cupidita-
tem eorum adinuenisse. Cum autem non sit periculosior
iactura quam si uana pro ueris sacramentis ecclesia reci-
piat, aut fictis corporalium signis utatur: eum errorē de-
clinantes, ecclesiæq; catholicæ adherentes, quam nō pos-
se errare credimus in his quæ fidei sunt propter promissum
à domino affuturum auxilium, dicimus confirmationem
esse sacramentum secundum patrum sententiā, quam
potius sequimur, quam damnatorum hæreticorum erro-
rem: quibus subscribit Lutherus. Dicit enim Clemens Pa-
pa & martyr Petriq; Apostoli successor in epistola pri-
ma ad discipulos suos. Cum quis regeneratus per aquam
fuerit: postmodum septiformi spiritus gratia ab episcopo
confirmetur, quia aliter perfectus esse christianus nequa-
quam poterit ut à beato Petro accepimus. Et cæteri san-
cti Apostoli præcipiente domino docuerunt. Et Eusebius
Papa et martyr in epistola ad episcopos Cāpaniæ & Tu-
scia. Manus, inquit, impositionis sacramentū magna ue-
neratione tenendū est, quod ab alijs perfici non pōt nisi à
summis sacerdotibus. Nec tpe Apost. ab alijs quā ab ipsis

DE SACRAMEN. ECCLE.

Apostolis legitur aut scitur peractum esse. Neq; ab alijs
quàm ab illis qui eorum locum tenent unquam perfici po-
test, aut fieri debet. Melchiades uerò Papa & martyr in
suo decreto sic habet. De his sup quibus rogastis uos in-
formari, id est utrum maius esset sacramentum, manus im-
positio episcoporū, aut baptismus: scitote utrūq; magnū
esse sacramentum. Et post pauca. Ita coniuncta sunt hæc
duo sacramenta ut abinuicem nisi morte præueniente nul-
latenus possint segregari. Spiritus sanctus in fonte plenitu-
dinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmen-
tum præstat ad gratiam. Regeneratio per se saluat mox in
pace beati seculi recipiendos. Confirmatio aut armat &
instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos. In
decreto autem Innocentij ad episcopum Egubinū cap. 3.
sic legitur. Infantes non debent nisi ab episcopo. consigna-
ri: non à presbyteris, qui pontificatus apicem non habent.
Hoc aut solis episcopis competere lectio actuum Aposto-
lorum declarat, quæ asserit Petrum & Ioannem directos
ad Samariam, ut Samaritanis conuersis imponerent ma-
nus. Vbi etsi unctionis non fit mentio, non ambigitur ta-
men facta. Nam dicit Fabia. papa in epist. sua ad episco-
pos orientales. Chrisma instituerunt Apostoli haud dubiè
ut confirmandi chrismate ungerentur, ideoq; idem Fa-
bianus eos reprehendit episcopos, qui non singulis annis
chrisma innouarint. Et Augu. lib. 2. cap. 4. contra literas
Petiliani Donatistæ, ait confirmationem esse sacramentū
chrismatis, quod quidem in genere uisibile signaculo-
rum sacrosanctum est, sicut ipse baptismus. Quod sacra-
mentū contulisse feruntur Petrus & Ioannes Samaritanis
per manus impositionē. Et per solos episcopos posse con-

Actu. 8.

ferri definiuit concilium Toletanum. 1. cap. 20. & Ispalen. 2. cap. 7. & concilium Constantien. Articulus. 3.

Cum omnia sacramenta sint gratiæ collatiua: **R H E T.** gratiæ autem actor & dator sit Deus solus, non potest esse confirmatio sacramentum, quæ non à Christo, sed à patribus est instituta, ut præfatæ tuæ sonant productæ authoritates.

A Christo solo omnia sacramenta etiam cōfirmationis **T H E O.** instituta ~~probabiliter~~ asseruimus propter rationē per te allegatam. Apostoli uerò promulgarunt quædam potius quam instituerunt. Quamobrem dicitur à patribus accepta confirmatio. Siquis uerò contentiosus ab Apostolis dixerit eam manasse, dicemus quòd eam non propria authoritate, sed Christi instituerunt mādato. Et hoc in idem redit cum priori. Quia uerò noui testamenti sacramenta dicimus gratiæ collatiua: adhibetur enim homini ad eum sanctificandum, non ad sanctificationem ipsam figurandā, ut ueteris legis sacramenta: Secludimus ab eis eleemosynas, orationes, carnis afflictiones, & uerbum Dei. Non enim in homine hæc causant gratiam, licet animā ad eam percipiendam disponāt, & aptent. Magistratus quoq; & alia officia, quia instituta sunt ad populum gubernandū, non ad gratiam præstandam (quod sacramentorum est) sacramentis non annumeramus. Articulus. 4.

Vnctionem nō admittimus inter sacramen- **R H E T.** ta numerari, quia à patribus, non à Christo dimanauit pro sacramento,

Fuit & is error Heraclitarum, Albanen. Ruthenorū, **T H E O.** Vualden. & Ioannis Vuicleff, quem repullulare fecit Lutherus. Vnctionem autē esse sacramentum definiuit Inno-

DE SACRAMEN. ECCLE.

centius primus decreti sui cap. 8. sic inquires. Omnes fideles ~~egrotantes~~ secundum Iacobi uocem oleo chris-matis perungi possunt à sacerdote, non pœnitentibus autē illud infundi non potest: quia genus est sacramenti. Nam qbus reliqua sacramenta negantur, quō unum genus posse putatur concedi? Hoc sacramentum promulgauit Aposto. Iacobus (non ut quidam autumant, instituit.) Id enim tradidit populo quod ipse à Christo acceperat: quemadmodū alia per Matthæum, alia per Lucam, Ioannem, aut Marcum, mundo innotescunt. Sunt enim peculiaria quedam cuiq; Euangelistæ, quorum nullus aliorū meminit. Quia ergo uetat ut quedam nobis inotescere uoluerit Christus per apostolum suum Iacobum, quēadmodum per apostolum suum Paulum quēdā innotuit? Ait nanq; Augu. lib. 1. de uisitatione infirmorum, adducēs hoc ipsum Iacobi uerbum. Infirmatur quis in uobis, &c. & concludit. Ergo si roges de te & pro te fieri, sicut dixit Apostolus Iacobus: imō per Apostolum suū dominus, ipsa olei sacri delibutio intelligitur spiritus sancti typica unctio. Effectum huius sacramenti exprimit ipse Iacobus, dum ait. Si in peccatis sit, dimittētur ei. Materiam designauit, oleum sacrum, quibus dandum est sacramentum, insinuauit dicens. Infirmatur quis, &c.

Articulus. V.

R. H. E. T.

Matrimonium nō primū institutum in nouo testamento, sed statim in initio, creato genere humano dicimus. Habet enim mandatū Dei & promissionem, non quidem propriē ad nouum testamentum pertinentem, sed magis pertinentem ad uitam corporalem. Et sic propriē non est sacramentum noui testamenti.

Matrimonij statum reprehensione dignum censuerūt THEO.
 aliquando Taciani, Martiani. Eustachius, Adamitæ, Ma-
 nichæi, Abeloitæ, et Cataphrygi. Quorum errorē præ-
 uidens Apostolus redarguit dicens. In nouissimis tempo- 1. Tim. 4.
 ribus discedent quidem à fide, attendentes spiritibus erro-
 ris, in hypocrisi loquentium mendacium, prohibentiū nu-
 bere, &c. Hic error damnatus est in concilio Gangren.
 quod contra Eustachium fuerat conuocatū: dicitur nanq;
 ibidem. cap. 1. Siquis nuptias in accusatione duxerit, aut
 abominandas, anathema sit. Idem habetur in synodo To-
 letana. 2. cap. 21. contra Priscilianū. Et in cōcilio Bracha-
 ren. 1. cap. 11. dicitur. Siquis coniugia humana damnat, si-
 cut Manichæus & Priscilianus docuerūt, anathema sit.

Armeni qui faciunt matrimonia per uim, nullam ha-
 bentes contrahendi formam, & pro libito separant, sacra-
 mentū negāt, ut impingit eis Guido: Lutherani uerò pro-
 priè sacramentum nouæ legis esse non admittunt, Quod Ephe. 5.
 tamen sacramentū asserit magnum in Christo & ecclesia
 Apostolus: Vbi Ambros. mysterij sacramentū grande in
 unitate uiri ac foeminæ esse significat. Et Augusti. libr. 1.
 cap. 10. de nuptijs & concupiscentia, sic ait. Non tantum
 foecunditas, cuius fructus in prole est: nec tantum pudici-
 tia, cuius uinculum est fides: uerum etiam quoddam sacra-
 mentum nuptiarum commendatur fidelibus coniugatis.
 Vnde dicit Aposto. Viri diligite uxores uestras, sicut &
 Christus dilexit ecclesiam.

Articulus. 6.

Fatemur quidem matrimoniū sacramētum, Ephe. 5.
 hoc est sacri rei signum, quēadmodum dicūt per RETH.
 re adductę authoritates: non aut probasti ipsum
 esse sacramentum gratiæ collatiuum.

THEO.

Sacramentum nouæ legis esse matrimonium definiuit
Lucius Papa. 111. de hæreticis. cap. Ad abolendam. ubi sic
habet. uniuersos qui de sacramento corporis & sangui-
nis domini nostri Iesu Christi, uel de baptismo, seu de
peccatorum confessione, matrimonio, uel reliquis eccle-
siasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuit,
quàm sacrosancta Roma. ecclesia prædicat & obseruat,
uinculo perpetui anathematis innodamus. Et in concilio
Constantiensi sessione quintadecima sic habetur, Sacerdo-
tes criminosè uiuentes sacerdotij polluant potestatem, &
sic ut infideles filij sentiunt infideliter de septem sacramen-
tis ecclesiæ. Vides quomodo matrimonium unum de se-
ptem enarratur sacramentis apud Lucium expresse, in con-
cilio Constantien. implicite. Nam dum ecclesiæ septem enu-
merantur sacramenta, matrimonium inter hæc unum ha-
betur sacramentum. Quòd uerò gratiam conferat, ut alia
sacramenta, & non habeat promissionem tantum ad uitam
corporalem pertinentem, uel in hoc attendas, quòd
dominus iam matrimonio iunctis primis nostris parenti-
bus benedixerit, dicens. Crescite & multiplicamini. Ab-
sit autem ut corpori ad multiplicationem, & non potius
animæ ad salutem benedixerit dominus. Nō enim præter
Hebræ. 13. æquitatem, ait Aposto. Honorabile connubium in omnia
bus, & thorus immaculatus. Quis enim thorus immacu-
latus, nisi qui caret macula? Porro carere macula non ua-
let, nisi adsit gratia quam dicimus in hoc sacramento cō-
ferri, ut coniugum uterq; sciat uas suum possidere in san-
ctificatione & honore, non in passione desiderij. Efficat
hoc sacramentum, indissolubilem coniugum unionem, re-
presentantem unionem Christi cum ecclesia, quemadmodum

dum ait Aposto. Viri diligite uxores uestras, Sicut Chri- Eph. e.
stus ecclesiam suam dilexit, & post pauca. Sacramentum
hoc magnum est, in Christo & ecclesia.

DE SACRAMENTO ORDINIS
ET SACERDOTIO. TITVLVS XI.
ARTICVLVS PRIMVS.

Ecclesia Christi ignorat sacramentū ordinis. R E T H.

Ecclesiam Lutheranam fateor ignorare, non Christi, THEO.
nō orthodoxorū. Quō enim ignorare ualuit quod à prin-
cipio consecrauit, & hactenus continuauit, & confirma-
uit? In primitiua ecclesia quis ambigit episcopos, presbyte-
ros, uel diaconos fuisse: uitam nanq; episcopo dignā expli-
cauit Apost. 1. Timot. 3. ad Titum. 1. Presbyterorū memi-
nit. 1. Timot. 5. & eorū ordinationem per singulas eccle-
sias legis, Actu. 14. De diaconibus habes. 1. Timot. 3. &
Actu. 21. Et Clemens D. Petri successor ait in epistola ad
Iacobum fratrem domini, de sacratis uestibus, & uasis.
Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignē possint
dominica sacramenta tractare. Melius est enim sacerdoti
paucos habere ministros, qui possint dignē opus dei exer-
cere, quā multos inutiles, qui onus graue ordinatori
adducant.

Articulus. 2.

Non inficior tempore Apostolorum fuisse R E T H.
ordines: sed ordinem nego sacramentum, quia
gratiam non confert noui testamenti.

Audi membrum catholice ecclesie Aug. lib. 2. ca. 13. THEO.
cōtra epistolam Permeniani, attestantem ordinem esse sa-
cramentū sicut & baptismum. Vtrunq; sacramentū est,
inquit, & cū quadam consecratione utrunq; homini da-